

BIBLIOTECI VERTICALE SAU CĂRȚILE CARE TE CITESC

Între 3 și 26 aprilie, arcadele în boltă largă și întretăierile pe nervuri ale Centrului Multicultural al Universității Transilvania au avut ca punct de sprijin ceva mai mult decât simplii pereți monocromi, cărămidă peste cărămidă într-o țesătură ascunsă totuși privirii cercetătoare. Ca orice reconfigurare a spațiului cultural, cu atât mai mult cu cât ea se propune realității lăuntrice și este, în definitiv, un alt soi de restaurare, a viziunii particulare prin ramificații de idei care să convergă, aceasta s-a realizat împreună cu Engage Brașov și Depoul de Artă Urbană.

Revelatoare în intenție, expoziția *Biblioteci verticale* a cunoscutului sculptor român Liviu Mocan a adus în atenția publicului brașovean aceeași idee vehiculată poate din totdeauna, dar reprezentată printr-o soliditate a obiectului

de artă specifică recuzitei creatorului, o materie care ajunge să se eludeze în chiar esența pe care o deservește: lectura ca parcurs ascensional. Mai mult decât un crez de actualitate care, odată exteriorizat, devine coeziv, închegând în mod ideal devoții în actul de rezistență colectivă, cititul este reafirmat de Liviu Mocan ca centru, într-un gest nu simplu, dar firesc pentru paradigma care vede lectura cardinal, nu ca *act* sau *reflex necesar*, ci în natura sa de *sacrament* pentru persoană și societate. Este un centru care se înalță și poate înălța – cărțile citite care ajung să te citească, așa cum chiar *Comoara* ne sugerează, o filiformitate în daltă delicată, o nouă Marie îmbrăcându-și în straturi succesive de sidex sau lac Mântuitorul abstractizat, Cartea.

Cum orice operă își trage mai întâi seva din ceea ce se poate atinge și se poate vedea în lume, relaționând sămburi ai fundației aparent dispași, tot așa arta bibliotecilor verticale în care Liviu Mocan reîntrupează cartea se constituie cel mai adesea dintr-o rețea egal tensionată de pilaștri, ori turnuri, cum el îi numește, de data aceasta neindividualizați, ce susțin cupola vastă, clar-obscură, pe care se intuiește însăși cultura. *Decalogul*, *Semințele* sau *Metaforele muzicale*, compoziții organizate în cicluri diferite de cel al *Bibliotecilor*, prezentat în expoziția din aprilie, nu fac notă discordantă în întregul creativ al sculptorului; dimpotrivă, ele sunt, în aceeași metaforă arhitecturală, arcele butante pe lângă ideea consacrată.

Dacă simbolul nu sfârșește ocolit de schelărie, este pentru că dezideratul lui Liviu Mocan, distilat din lucrări precum multiplele *Ad astra* sau *Turn*, ajunse laitmotive, este autonomia cupolei ca structură, însă nu și independența ei de referentul uman, geneza pământescă, acea bază din care să germineze tot alte potențialități ce se vor finaliza, parcurgând treaptă cu treaptă, până când treptele nici nu vor mai fi necesare, în contribuții la fresca-sinteză de sus. Și dacă fundamentele numeroaselor turnuri-bibliotecă ale lui Liviu Mocan sunt tocmai cărți recognoscibile, sacrificate realizării sculpturilor, formele clare ale acestora se pierd, torsionându-se în lemn, pe măsură ce ochiul își apropiază depărtarea înaltului și omite să mai remarce unitatea de material. Ce nu ar trebui să piardă din vedere e că înaltul nu îi rămâne inaccesibil, întrucât artefactul așa-zis

sacrificat, cartea, devenind pulsivitate cu sens, transfigurează și privitorul, iar ascensiunea nu se termină propriu-zis, vârful unghiular fiind fals, o aparență, o convenție a spațiului închis. Ea nu reamintește de o coloană unică a infinitului, ci de infinitele verticalități pe care fiecare și le poate edifica, luând parte la culturalizare.

Liviu Mocan știe că omul, nemaivorbind un același grai, nu a renunțat nicidecum la idealul Turnului Babel, ci doar i-a schimbat substanța, reușind de atunci de nenumărate ori să atingă cerurile. O știau și *Evangheliștii* pe care ni i-a înfățișat tot ca patru coloane ale lumii, printre care privitorul a putut păși și păstra aceeași tăcere grea, pe când *Cele două oglinzi* ale sale au întors către sine, cât au fost expuse, o întregă lume ce s-a perindat, ce s-a întrebat și care nici acum nu știe când și unde va rămâne fără reflexie, descuamând-o în ridicarea ei. Tot de o renunțare este vorba și în *Jertfa*, lucrare unde pana, instrumentul de scris în genere, fixează mâna, aidoma cuiului hristic, de lemnul-coloană neornamentat, idealul ascensional căruia individul ce creează și se creează, în calitatea de cititor sau lector, i se consacră. Iată că viziunea sculptorului insolitează forma, pentru că nu are nevoie de crucifix în dialogul cu privitorul. Forma e secundară și chiar periculoasă atunci când, prin omniprezență, tocește semnificația, sau când, căutată agresiv, va prăbuși verticalitatea axiologică pe care are datoria, ca adjuvant, de a o institui.

Suntem avertizați în acest sens, cu o anume ironie sau amărăciune, ori poate doar prietenește, ca în cazul oricărui urcuș care se închipuie benefic: *Astfel ca litera să nu găsească*

mai multă crezare decât se cuvine și spiritul să-și păstreze dreptul său (Ludwig Wittgenstein).

Fotografii de Maria Nițu